

γεράκι τό, γεράκιν Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.) γεράκι κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Στερνατ.) γεράκ' Πόντ. ("Οφ. Τραπ.) γι-
ράκ' πολλαχ. βορ. ιδιωμ. γεράτσιν Χίος (Πισπιλ.) γεράτσι
Αἴγιν. Εὔβ. (Βρύσ. Κουρ. Κύμ. Ὁξύλ. "Ορ.) Μέγαρ. Πε-
λοπν. (Κάμπ. Λακων.) γεράτσ' Στερελλ. (Δεσφ.) γιράτσ'
Ἄνδρ. (Κόρθ.) Λέσβ. Στερελλ. (Ἀράχ.) γεράτ' Ἀπουλ.
(Καλημ. Μαρτᾶν.) ἑράκιν Ἰκαρ. ἑράκι Κάρπ. γελάκι
Ἀπουλ. (Στερνατ.) ἀγεράκιν Ρόδ. ἀγεράκι Ἀπουλ.
(Κοριλ.) Θήρ. Κρήτ. Λέρ. Πελοπν. (Ὀλυμπ.) Σύμ. Τῆλ.
ἀγεράτσι Ἴος Μεγίστ. ἀγεράκ' Προπ. (Ἀρτάκ.) Σάμ.
ἀγιοράκ' Θεσσ. (Καρδίτσ.) Λέσβ. Σάμ. ἀγεράι Ἀπουλ.
(Μαρτ. Τσολλῖν.) ἀγιεράκι Ἀπουλ. (Καστριν.) ἀεράκιν
Ἰκαρ. ἀεράκι Κάρπ. Κύθν. Νάξ. Νίσυρ. Ρόδ. Τῆλ. Σύμ.
Σχινούσ. ἀεράτσι Κάλυμν. Μεγίστ. αἰράκ' Εὔβ. ("Ακρ.
Στρόπον. Ψ'αχν.) γιραράκ' Θεσσ. γιαλάκι Ἀπουλ. (Στερνατ.)
γιάκ' Σαμοθρ.

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. οὐσ. γεράκιν, ὁ ἐκ τοῦ Ἑλληνιστ.
ἱεράκιον ὑποκ. τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἱέραξ. Διὰ τὸν τύπ. γιάκ'
πβ. Ν. Ἀνδριώτ., Ἀρχ. Θρακ. Θησ. 6 (1939/1940), 163.
Ὁ τύπ. γεράκι καὶ παρ' Ἑρωτοκρ. Α108 (ἐκδ. Σ. Ξαν-
θοῦδ., σ. 5) «μετὰ γεράκια καὶ σκυλλιά, σάν ἦτον κυνηγάρης».

Α) Κυριολ. **1)** Τὸ πτηνὸν ἱέραξ (falco tinnunculus),
τῆς οἰκογ. τῶν ἱερακιδῶν (falconidae), τοῦ γένους τῶν ἀρ-
πακτικῶν (rapaceae) κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ. Καστριν.
Κοριλ. Μαρτᾶν. Στερνατ.) Πόντ. ("Οφ. Τραπ.): Τὸ γεράκι
μᾶς ἔφαγε τίς κόττες κοιν. Ἐπέρασ' ἓνα γεράκι κ' ἐβού-
τηξε τίς κόττες Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Τὸν γιράκ' μ' ἀρπα-
ξιν μιὰ π'λλαδούλα Μακεδ. (Ἀρκοχώρ.) Ἡρῶθι σήμερα
τοῦ γιράκ' κὶ μὴ πῆρι μιὰ οὐρνίθα Μακεδ. (Κοζ.) Τὸν
γιράκ' μουντάρ' 'ς τοὶ κόττες, εἶν' π'λλὶ ριχτὸ Στερελλ.
(Γαλαξ.) Πάλι μᾶς βιζιτάρησε τὸ γεράκι καὶ μᾶς πῆρε
μιὰ κόττα Ἰθάκ. Πέρασ' ἓνα γεράκι καὶ μᾶς ἐπῆρε τὸ
γόκορο Ὀθων. Τὸν γιράκ' ἔρχιτι κὶ χαβ'λών' κὶ παῖρ' τ'ς
κόττις Ἡπ. (Καταρρ.) Φέτου ἔχ' πουλλὰ γιράκια κὶ τίς
ρῆμαξαν τίς οὐρνίθις ἀπ' τὰ μούλκια (μούλκια=κτῆματα)
Μακεδ. (Νάουσ.) Ἐν' ἀγεράτσι τσ'νηγοῦσε τ'ς κόττες
Σκῦρ. Τὰ γεράκια τὰ 'χουμε 'ς τὸ χωριὸ μας οὐλοχρονι-
κοῦ Πελοπν. (Παιδεμ.) Ἐπесе τὸ γεράκι 'ς τίς κόττες
καὶ 'ς τὰ πουλλιά καὶ ἦτανε οὐλα καταθροισμένα Πελοπν.
(Βερεστ.) Ἀρκον γεράκιν (ἄγριον γεράκι) Κύπρ. Ἐστεῖλα
τὰ παιδιὰ σας κάτω νὰ χονγιάξουνε τὰ γεράτσα, νὰ μὴ
μοῦ πάρουνε τὰ πουλλιά μου Πελοπν. (Ξεχώρ.) Ἐβούτ-
τησεν τ' ἀεράκι 'ς τὲς ποῦλ-λᾶδες Ρόδ. Ἐφαέμ μας τὴν
οὔρνιθάν μας τὸ ἀεράκι Σύμ. Γιά 'ε τὸ γεράτσιν τί λῶης
ἦν-νοιξεν τὲς φτεροῦδες του τῶν ζυάζεται φηλά φηλά 'ς
ἓναμ μέρος στέτσει Χίος (Πισπιλ.) Ἡ bibíka τοῦ γερα-
κιοῦ εἶναι κατσουνωτὴ (bibíka=τὸ ράμφος, κατσουνωτὴ=
γαμψή, κυρτὴ) Κρήτ. (Ἀβδοῦ). Ἐγίνην ἡ κόρη ἓναμ βε-
λιστέρι g' ἔκοψεν ἀομέσα 'πὸ τὸ σπῖτι g' ἐγίνη gi ὁ ἀράπης
ἓναν ἀεράκι g' ἐκυνήad δὲ πελιστέριν (ἔκοψεν=ἐφυγεν,
ἀομέσα=ἀπὸ μέσα) Σύμ. Ἐρρίχτηκε σὰ γεράκι (ῶρμησε)
Πελοπν. (Ἀρκαδ.) || Φρ. Νὰ σὶ φάη τοῦ γιράκ' (ἀρὰ πρὸς
οὔρνιθα) Ἀλόνν. Γεράκι κακὸ νὰ τίς φάη (συνών. τῇ προ-
ηγούμενῃ) Πελοπν. (Κάμπος Λακων.) Νὰ τίς σηκώση τὸ
γεράκι (συνών. τῇ προηγούμενῃ) Ἡπ. (Τσαμαντ.) — Εἶμαι
γέρος — Γεράκια νὰ σὲ φᾶνε (ἀντιλαβή· ἀρὰ) Πελοπν.
(Ἀρκαδ.) || Παροιμ. Ὁ τοῦ γερακιῶνε τσί φωλιές κουνάδια
δὲ βατοῦνε (τοὺς ἀξιούς καὶ ἰσχυροὺς οὐδεὶς δύναται νὰ
προσβάλῃ) Κεφαλλ. (Σάμ.) || Ἄσμ.

Ξενιτεμένο μου πουλλὶ τσ' ὁλόχρυσο γεράτσι,
τὰ ξένα σὲ χαιροῦννε τσ' ἐγὼ πίνω φαρμάτσι
Μέγαρ.

Νεραϊδοποταμίδα μου, μὴ γελαῖδῃς 'ς τὰ ρυάκια,
γιατὶ σ' ἐτριγυρίσανε πολλαῶ λογιῶ γεράκια
Κρήτ.

Σὰν τοῦ γιράκι θὰ χυθῶ μέσα 'ς τὴν κάμαρά σου,
νὰ σοῦ φιλήσου τὴν ἰλιά πῶχεις 'ς τὰ μάγουλά σου
Λέσβ. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Ἰδ. Πουολόγ. στ. 357 (ἐκδ.
G. Wagner, σ. 190) «κι ὁ λοῦπος ἐπεχείρησεν ὑβρίζειν τὸ γε-
ράκιν». Συνών. Ἀερογάμης, ἀερογάμι, ἀνεμοπούλλι,
ἀστοχογερακίνα, βάρβακας, βαρβάκι, βαρβακίνα,
γερακάκι, γέρακας, γερακίνα, γερακίни, γερακι-
νόπουλο, γερακόπουλο, δονγάρι, ζάγανος, κιρκι-
νέζι, λούπηρ, ξεφτέρει, περδικογέρακας, περδικο-
γέρακο, περδικολόγος, πετρίτης, πετρογέρακας,
πετρογερακάκι, σαῖνι, σπιζιός, τσίφτης, τσιχλο-
γέρακο, φαλκογέρακο, φαλκόνι, φάλκος, φιλα-
δέρφι, φιλάδερος, χιλιάδερος. **2)** Τὸ πτηνὸν
ἱέραξ ὁ ἐρυθρόχρους (falco naumanni), ὅστις ἐμφωλεύει
εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ καὶ εἰς ὅπας τοίχων Μακεδ.
(Χαλκιδ.) Προπ. (Ἀρτάκ.) Συνών. κιρκινέζι. **4)** Τὸ
πτηνὸν γλάρος Ἴων. (Ἐφεσ.)

Β) Μεταφ. **1)** Ὁ ὠκύπους, ὁ γοργοπόδαρος ἐπὶ ζῶων
ἢ ἀνθρώπων Εὔβ. ("Ακρ.) Μεγίστ.: Ἐκαμὶ πέρα... αἰράκ'
εἶν' Ἀκρ. Ἀεράτσιν εἶναι Μεγίστ. **2)** Ὁ ἀπηλλαγμένος
φροντίδων, ἀμέριμνος, ἐλεύθερος, ὁ μὴ ἐρωτευμένος Με-
γίστ.: Ἄσμ.

Ἀλλοίμονον καὶ πάλ' ἄλλοι καὶ πάλ' ἀλλοιμονάκι,
νὰ μ' ἔλειπεν τ' ἀλλοίμονον, θὲ νὰ μουν ἀγεράκι

3) Ὁ στρατιώτης, χωροφύλαξ, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῆς χρήσεως
τοῦ ἱερακος κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ὡς κυνηγετικοῦ
πτηνοῦ Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Πόντ. (Τραπ.): Ἄσμ.

Νὲ Πόρφυρα, νὲ Πόρφυρα, βαρέα μὴ κανκᾶσαι,
ὁ βασιλᾶς γεράκια ἔχ', θὰ στείλ' καὶ κυηγέ' σε
(νέ=ἐπιφών. κλητικόν.) Τραπ. **4)** Εἶδος παιδιᾶς, κατὰ τὴν
ὁποῖαν ὁμᾶς παιδιῶν, παριστάντων «τὰ κλωσσόπουλα»,
τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ μεγαλυτέρου, ὑποδουμένου
τὴν «κλῶσσαν». Ἐτερα δύο, ὑποδουόμενα τὸ «γεράκι» καὶ
τὴν «γερακίαν» κρύπτονται. Αἰφνης ἐφορμᾷ τὸ «γεράκι»
καί, κατόπιν μάχης μετὰ τὴν κλῶσσαν, κατορθώνει νὰ ἀρπάξῃ
ἐν πρὸς ἐν τὰ κλωσσόπουλά της, τὰ ὅποια μεταφέρει εἰς τὴν
«γερακίαν» πρὸς φύλαξιν. Ἡ κλῶσσα μετὰ τὴν ἀρπαγὴν
καὶ τοῦ τελευταίου μεταβαίνει καὶ παρακαλεῖ τὸ «γεράκι»
νὰ τῆς ἀποδώσῃ τὰ πουλλιά της. Τοῦτο κατ' ἀρχὰς ἀρνεῖ-
ται καὶ ἐπιδεικνύει ἄλλα πουλλιά εἰς τὴν κλῶσσαν, ἀλλὰ
τέλος κάμπτεται διὰ τῶν παρακλήσεών της καὶ παραδίδει
τὰ κλωσσόπουλα εἰς κακὴν κατάστασιν. Ἡ παιδιὰ ἐπαναρ-
χίζει κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον Κεφαλλ. (Μεταξᾶτ.) Πελοπν.
(Γορτυν. Κυνουρ. Περιθώρ.) Ἡ παιδιὰ ἐν παραλλαγαῖς
καὶ ἀλλαχ. **5)** Τὸ φυτὸν ἱεράκιον τὸ Ἑλληνικὸν (hiera-
cium graecum), τῆς οἰκογ. τῶν συνθέτων (compositae)
ὁ ὁπὸς τοῦ ὁποίου, ὡς πιστεύεται, ἐνισχύει τὴν ὄρασιν· πιθα-
νὸν τὸ ἱεράκιον τὸ μικρὸν τοῦ Διοσκορ. ("Ἰλ. ἱατρ. 3,64)
Λεξ. Βλαστ. 452. Συνών. γερακιά **3**, γερακοβότανο,
γερακόχορτο. **6)** Ἡ χειρολαβὴ τοῦ ἀρότρου Λῆμν.: Τοῦ
γιράκ' ἐγὶ τοῦ χέρ' τοῦ ἀλιτόχειρ'. Συνών. ἐν λ. ἀλετρο-
κράτημα. **7)** Ἐξαρτήματα τοῦ μαγγάνου, ὀργάνου δι' οὗ
ἀντλεῖται τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων Λεξ. Βλαστ. 294.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Γεράκι Εὔβ. Θεσσ.
Κρήτ. (Ἡράκλ.) Μακεδ. Πελοπν. (Ἡλ. Λακων.) Τῆλ. Γεράτσι
Εὔβ. (Κονίστρ.) Γιράκ' Ἀλόνν. Ἐράκι Κάρπ. Ἀεράκι Λειψ.
Ἀεράτσι Κάλυμν. Τὸ Λαγκαί τ' Ἀερατισιοῦ Κάλυμν. Τ' Ἀε-
ρακιοῦ τὸ Κρεμ-μαρούλ-λι Τῆλ. Γεράκια ἢ, Τῆλ.

